

Amintirile unui actor la nașterea specialității „neuropsihiatria infanto-juvenilă” în România

De Ștefan Kecskeméti

Partea I

Ar fi o pretenție nejustificată să vorbesc, în cadrul unei colecții de memorii cu privire la evoluția psihiatriei în anii regimului comunist, despre istoria unei specialități. Nu sunt istoric, pot descrie doar trăirile și amintirile mele legate de nașterea, mai exact renașterea, unei discipline în care dincolo de a fi simplu martor în felul în care cronicarii descriau evenimente, am participat activ de la începutul carierei mele de medic mai bine de un jumătate de secol, începând cu anul 1960, ultimul an de studenție. Vorbesc de renaștere, fiindcă la începuturile așa-zisei „puteri populare” soția neurochirurgului Dr. Bagdasar întors din S.U.A., temporar ministru al sănătății și neurochirurg, Florica, a început o activitate în domeniul psihiatriei copilului, întreruptă din motive politice (vezi C.Lupu. Medalion Dr. Florica Bagdasar. Lucrări de istorie a psihiatriei românești. Ed. Univ. Oradea 2012). Dânsa a fost totodată primul cadru universitar de specialitate din România.

După o lungă pauză în anul 1959 un H.C.M. înființează specialitatea „Neuropsihiatrie Infantilă”, pe nepusă masă, după ani și ani de la inițiativa doamnei Bagdasar, fără ca să existe un învățământ de specialitate, fără specialiști și doar cu o unitate imensă de cronici în orașul Siret (mii de pături în foste clădiri ale comercianților bogați din orașul, fost de frontieră interbelică spre Cehoslovacia, Polonia, și URSS.) unde fusese mazilit politic temporar dascălul meu, Prof. Dr. Eduard Pamfil după discursul ținut studenților la Cluj, de pe balconul profesorului dr. Iuliu Hațieganu cu ocazia Centenarului Unirii Principatelor, și Căminul Spital Râul Vadului pe valea Oltului, condus de dr. Semaca. Primele unități de specialitate au fost: în capitală, secția de specialitate din Spitalul Central sub conducerea dr. Axente Iancu, psiholog și medic, având drept colaborator pe legendarul dr. Elmano Costiner; secția de la Cluj, condus de neurologul dr. Vasile Ilea jun., ulterior directorul meu de la Spitalul Păclișa, secondat temporar de d-na dr. Margareta Ștefan devenită ulterior conducătoarea a Centrului de Neuropsihiatrie Infantilă de pe str. Vasile Lascăr din București; secția de specialitate din Spitalul Socola Iași, condus de dr. Rosenfeld, și o secție din spitalul de psihiatrie din Sibiu condusă de d-na dr. Suțu. În fiecare Policlinică din capitala regiunilor a luat ființă câte un cabinet de specialitate unde au fost numiți „specialiști” fără pregătire de specialitate. De exemplu o pediatră din Timișoara numită medic consultant, speriată, a plecat urgent în Israel lăsând cabinetul de izbeliște, în așa fel încât în 1960, pregătindu-mă pentru lucrarea mea de diplomă despre „Tulburările de comportament la copii” sub îndrumarea dr. Ștefan Stössel, fiind student în ultimul an de facultate, am asigurat puținele consultații, urmând ca rețetele să fie semnate de conducătorul meu de lucrare de diplomă.

Îmi permit aici o divagație pentru a face înțeles demersul meu de a alege o temă de psihiatrie infanto-juvenilă (termen de specialitate preferat de mine în locul celui azi oficial de psihiatrie pediatrică). Așa cum am arătat în mai multe locuri (din care textul „Veacul meu de psihiatrie” în Orientări și perspective. Vol. II. G.Cornuțiu și D.Marinescu), din copilărie doream să ajung medic, iar din pubertate medic psihiatru. Am ajuns la această opțiune în urma faptului că după ce mi-am cumpărat o carte de psihologie al unui oarecare Brucăr, mama mi-a confiscat cartea cu pretextul că nu e de nasul meu. În acei ani (anii '40 ai secolului trecut) mai existau anticariate particulare în care familia medicilor bătrâni decedați vindeau cărțile de specialitate ale acestora, devenite de prisos. Acolo am achiziționat, fascinat de conținutul lor, pentru câteva parale, numeroase volume inițial despre hipnoză, apoi lucrările lui Freud, apărute înainte de emigrația lui în Anglia, lucrări ale lui Adler și Jung.

După peste un deceniu ajuns student, în practica de vară am luat contact cu psihiatria în secția de psihiatrie a Spitalului din orașul Lugoj, unitate bine organizată, alături de cea de cronici din Jimbolia, multe decenii singura în Banatul Timișan, condusă la vremea respectivă (scriem anul 1959) de dr. Weinberg, elev a lui Freud, psihiatru format la Viena și mazilit de la Timișoara acolo (începuse campania de lichidare a cabinetelor medicale particulare), urmare a principiilor luptei de clasă comuniste. Era vremea în care alături de terapia convulsivantă au apărut primele preparate cu acțiune antidepresivă ca serpasilul (rauwolfia serpentina) de fapt un antihipertensiv cu oarecare influență asupra metabolismului serotoninei, și clorpromazina (largactilul) pe atunci procurabil doar cu mare dificultate, pe căi de contrabandă practică în Banat pe atunci mai ales pe calea Dunării, la Moldova Nouă. Vederea figurilor fantomatice, cu expresie mimică înmărmurită, motilitate parcă a unor automate, de multe ori în cămașă de forță, au avut asupra mea un efect devastator, reducând mult din dorința de a deveni psihiatru. În schimb curiozitatea mea de a afla mecanismele anomaliilor minții omenești nu mi-au dat pace nici după acest șoc. Până atunci, conferențiarul dr. Eduard Pamfil (vezi articolul meu” Recurs la memorie, o scurtă călătorie în universul Eduard Pamfil” rev. Aletheea, reeditat ca Medalion în Anale. Univ. Oradea 3/1 2009) plecase la Cluj unde i s-a oferit catedra ca profesor, deci am studiat psihiatria predată de profesorul de neurologie Al. Sofletea. Un domn desăvârșit, dar cu anumite ciudățenii comportamentale achiziționate probabil în urma unui tifos exantematic în război. Ajuns la Timișoara din capitală (mulți dintre profesorii noștri la Institutul de Medicină Timișoara au ajuns aici din alte centre, unde nu a fost văzuți cu ochi buni de politrucii vremii) a fost adesea criticat și blamat de secretarul de partid care m-a terorizat și pe mine interzicând de exemplu profesorului Cotăescu de la catedra de fiziopatologie să mă mențină în cercul de studii condus de dânsul. Eram considerat un produs al regimului burghezo-moșieresc, deci într-un fel dușman de clasă, păcat genetic capital în ochii puternicilor vremii. Plătisem această origine de fapt înainte de a ajunge la facultate cu trei ani de activitate în câmpul muncii, probabil în scop de reeducare. M-am prezentat la fostul meu profesor de neurologie și psihiatrie cu rugămintea de a fi primit pentru lucrare de diplomă cu o temă din psihiatria copilului. Am fost refuzat categoric cu argumentul bizar cum că în psihiatria copilului s-a spus tot!!! Nu am înțeles motivul acestui refuz categoric ciudat doar mai târziu, când am aflat că soția domniei sale a fost unul dintre medicii forțați să devină în capitală neuropsihiatri infantilști după apariția H.C.M.-ului amintit mai sus. Al doilea motiv a fost probabil aversiunea sa față de colonelul de securitate din Timișoara, tizul

meu, Ștefan Kecskeméty (fie confundat, fie considerat rudă cu el), cam cu un an mai în vârstă ca mine, șaten și cu ochelari ca și mine, și culmea, un tată tot cu numele de Francisc, ca tatăl meu. În condițiile acestui refuz am considerat un binevenit noroc sosirea în toamna anului 1960 la Timișoara de la Cluj a profesorului dr. Silviu Roșu care m-a acceptat, cu condiția de a discuta cu dânsul cel mult despre fotbal, dar care, binevoitor, m-a predat secundantului său, de fapt prieten cu mine, dr. Ștefan Stössel, devenit conducător de lucrare. Terminând cu media 10 examenul de stat, domnul profesor Roșu m-a sfătuit să aleg ca loc de muncă o unitate recent înființată în regiunea Hunedoara, condusă de un cunoscut de al său, deja amintitul dr. Vasile Ilea jun. Spitalul Republican de Neuropsihiatrie Infantilă Păcliașa. După anumite peripeții descrise în altă parte (Păcliașa, o treaptă în devenirea etc... Analele univ. Oradea 3/1. 2009) am ales acest loc de muncă împreună cu soția mea obținând repartizarea ca „medic stagiar neuropsihiatrie infantilă”. Astfel am ajuns în toamna anului 1961 de pe băncile facultății de medicină generală direct în specialitatea care a luat ființă în mod oficial pentru țara noastră, doar cu puțin înainte. Azi sunt unicul dintre pușinii care au perseverat în această specialitate (care practic nu mai există oficial) până în ziua de azi.

Momentul în care am ajuns să văd viitorul loc de muncă a fost dramatic, într-o zonă de o frumusețe extraordinară, trei clădiri sumbre vopsite într-un gri deprimant, la poartă un trio demn de penelul lui Hieronimus Bosch, un microcefal lungan chipurile fluierând într-un băț, un individ micuț cu dublă atetoză închipuindu-și că ar cânta din vioară și un tip zdravăn semănând cu un pitecantrop, dansând ca pe vremurile copilăriei mele ursul țiganilor cerșetori care băteau drumurile prăfuite ale Banatului. Toate cele trei arătări în zdrențe. Mai să-l blestem pe prietenul și colegul meu, azi profesorul dr. Mircea Lăzărescu, plecat după anul trei de facultate la Cluj cu care mă înțelesesem înaintea repartizării, deoarece m-a asigurat că va vizita toate unitățile de psihiatrie din țară, dintre care se va putea alege loc de muncă prin teleconferința după absolvire, că dacă va alege înaintea mea, mă voi lua după el. Acest lucru s-a și întâmplat, spre mirarea binevoitorului funcționar din minister delegat la repartizare și care privind-o pe soția mea m-a îndemnat să renunț la această neinspirată alegere, putând prinde orice post în toată țara. După ce ne-am ocupat noul loc de muncă liber ales de mine, am aflat despre ce unitate era vorba. Inimosul responsabil cu psihiatria în Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale la vremea respectivă era domnul doctor Meiu, un om dedicat organizării unei rețele naționale de psihiatrie pentru adulți dar și pentru copii, care aflase după amintitul H.C.M faptul că o colonie înființată de Crucea Roșie Internațională pentru copii Coreeni victime ale războiului din peninsula lor, transferați la Păcliașa de la Siret în Bucovina se desființează.

Cum la vremea respectivă statul comunist în plină industrializare avea nevoie de brațe de muncă sănătoase, lipsite de probleme create eventual de copii suferinzi de afecțiuni neuropsihice, nu pregeta să investească pentru rezolvarea acestei probleme. Ministerul, spre deosebire de zilele noastre chiar și cu ocazia deselor schimbări de ministrii, rămânea cu personalul tehnic de specialitate de la nivelul de ministru adjunct (azi secretar de stat) inclusiv, cu o experiență îndelungată și cunoașterea situației sanitare din întreaga țară, neschimbat. Azi dacă se schimbă guvernul, partidul sau coaliția la putere se schimbă până și portarii respectivului minister. Dar și atunci unele rețele de specialitate aveau o pondere mai mare ca altele. De exemplu rețeaua antituberculoasă legată de numele unui dr. Weiss sau dr. Claiacu,

sau mai bine cunoscut de mine din departamentul anti malarie legată de numele savantului prof. Ciucă sau dr. Lupașcu aveau o putere mai mare ca de exemplu cea a rețelei de psihiatrie. Este meritul perseverenței și înțelepciunii dr. Meiu faptul că amintita unitate nu a fost preluată de rețeaua anti t.b.c. pentru un spital de silicoză, ci pentru prima unitate cu perspective de a deveni modernă pentru neuropsihiatrie infantilă. În bătălia pentru această unitate era urgentă nevoie de bolnavi, iar acești bolnavi, în cea mai mare parte adulți sau „adultizați” bolnavi sau deficienți cronic cu forme deosebit de grave, au fost cedați cu mare plăcere din orice unitate de cronici din țară. Asta a stat la originea ilustrului trio amintit mai sus. Căutând foile sumare de observație a acestor trei pacienți am aflat că microcefalul era înregistrat cu numele de Piu, atetozicul purta numele de On. X iar dansatorul se numea Boulete, desigur nume fanteziste pentru neidentificați. Peste 180 de asemenea bolnavi au fost primii internații. Desigur magaziiile doldora de efective, îmbrăcăminte, cazarmament, etc... rămase și după generoasa împărțire a bunurilor deja în uz pe vremea coloniei, între angajații veniți odată cu copiii coreeni din Bucovina, efective ce constituiau o avere enormă, au fost ținute sub 7 lacăte de administrația unității.

Directorul nostru, dr. Vasile Ilea junior, fiul Ilustrului dr. Ilea Vasile, fost director al Spitalului de Psihiatrie Sighetul Marmăției, apoi Spitalului Oradea, iar în vremea refugiului și la Lugoj, în acei ani, după persecuții politice (cred că o vreme dus și la Canalul Dunărea-Marea Neagră), director al unui Spital de Psihiatrie la Mocrea în apropiere de Arad, a fost un visător romantic, cult, muzical și mai ales călător în toată țara profitând de faptul că gira recent înființatele comisii de triere și diagnostic în toate capitalele de regiune. Fără a fi în nici un fel nostalgic ca atât de mulți cetățeni care nu apucaseră” binefacerea” regimului comunist, sau bătrâni care regretă tinerețea lor trecută de multă vreme, trebuie să recunosc lucru trăit și mai înainte, în anii petrecuți ca felcer în regiunea Arad faptul, că în acei ani grei, politic apăsători, în care țara gemea sub povara despăgubirilor de război datorate „glorioasei” Uniuni Sovietice, ocrotirea sănătății a fost mai bună ca în zilele noastre. Spune acest lucru un om care tocmai în acei ani a fost considerat multă vreme dușman de clasă. În primii ani la Păclișa ca asemenea dușman de clasă, mi s-a putut întâmpla ca un tânăr milițian, uitându se în buletinul meu de identitate recunoscând probabil un semn indicativ al ”originii sociale nesănătoase”, să-mi spună amenințător: „Las că știm cu cine avem de a face”. La sosirea noastră în această unitate au lucrat deja 6-7 colegi majoritatea pasageri, cu ochii spre orice posibilitate de a scăpa de amenințarea fixării în această specialitate. Primul plecat a fost dr. Vincent Babeș, primul loțțitor al directorului, descendent al ilustrei familii Victor și Vichenție Babeș.

Cum din primele zile am luat taurul de coarne, încercând ameliorarea condițiilor de cazare, hrană și tratament al bolnavilor, directorul m-a numit loțțitorul său rândul meu urmat cât a mai stat la Păclișa de dr. Mircea Lăzărescu transferat și el după doi ani la Sanatoriul de Nevroze Săvârșin, apoi până ce am devenit eu director și ordonator de credite în 1967, soția mea Alexandrina Kecskeméti, născută Turcu. Desigur în curând am avut probleme mari cu administrația, așa că șeful serviciului administrativ a încercat să mă învețe, spunându-mi cu bunăvoință că profilul spitalului nu e definitiv, „toată viața este un provizorat”, deci nu merită să mă omor pentru bunăstarea bolnavilor. Provenit din rețeaua de tuberculoză, parcă de la Sanatoriul din Tulgheș se lupta să păstreze magaziiile pline pentru vremea în care spitalul va trece în patrimoniul rețelei anti tuberculoză. Am avut impresia că la nivelul ministerului a

continuat o surdă bătălie între tebeciștii ("înțeleptul" dr Weiss și Claičiu) și al nostru dr. Meiu. În spital bătăuia războiul între administrație și corpul medical, implicând și tehnicile" luptei de clasă". Tovarășul președinte de sindicat afirma deschis că „toată lumea are melodie, numai medicii nu vor să aibă melodie” deoarece nu ne manifestăm entuziasmul pentru cor în ciuda faptului că pentru cei peste 500 de salariați a fost angajat și un dirijor. Două evenimente dramatice au adus oarece avantaje în favoarea noastră. Fiul amintitului dr. Ilea Vasile senior moștenise de la tatăl său unele reguli vechi de conduită (înșușite de acesta în timpul formării sale în vestitul Spital de Psihiatrie Lipotmező din Budapesta) pentru spitalele de psihiatrie, una din ele prevedea obligația medicului de gardă de a face la miez de noapte, un rond prin toate pavilioanele trecând prin toate saloanele. Într-o asemenea noapte soția mea fiind de gardă trimite după mine. A asistat la următorul peisaj de coșmar. Un idiot „azi ar purta titlul de suferind de întârziere mintală profundă, a fost găsit răsând, cu mâinile întinse în gura sobei peste jărâtecul încins. Transportat urgent la secția de chirurgie a Spitalului Raional Hațeg, decedează în a doua sau a treia zi. Desigur alarmați la maximum solicităm (directorul nostru fiind în deplasare undeva prin țară, la Comisii de Triere) ca primă urgență scoaterea gurilor de foc ale sobelor pe coridor și cât de repede o încălzire centrală. Cred că a fost primul memoriu din cele peste o sută trimise către minister în anii următori. Acest prim deziderat s-a rezolvat urgent, devenind o învățătură pentru administrația reticentă la solicitările noastre. Asta a fost prima dovadă a faptului că "puștimea obraznică" pare să aibă audiență la forul tutelar. Al doilea deziderat, instalarea de gratii la ferestre, a întâmpinat mai mari dificultăți. De la etajul doi al uneia dintre pavilioane cu trei nivele, în stil de cazarmă sovietică, a căzut un copil. Ajuns acolo în grabă mă întâmpină un pici agitat la culme care abia inteligibil îmi explică faptul că cineva tocmai acum a căzut de sus. Aflu de la gură cască din jur că tocmai el este cel căzut. Solicităm imediat instalare de gratii la ferestre. Referatul către minister nu are efect, principiile prost înțelese, de umanizare a spitalelor de psihiatrie susțineau că gratii la ferestre limitează libertatea bolnavilor mintal. Cunoscusem cu ceva timp înainte pe tânărul și simpaticul procuror de pe lângă Tribunalul Raional Hațeg care investigase cazul celui cu mâinile arse, i-am solicitat ajutorul. Îmi spune deschis să aștept până se întâmplă ceva mai grav. Părea să aibă mai multă experiență cu birocrății ca mine. Parcă avea o presimțire. Nu după multă vreme, cade un alt minor în capul care îi explodează pe trotuarul de ciment din jurul blocului. Chemat procurorul, acesta trimite o sesizare de data asta la onor Ministerul de Justiție și în 48 ore M.S.P.S. renunță la susmenționatele principii de umanizare. Am desenat un model frumos de gratii care au fost rapid confecționate de o cooperativă meșteșugărească, vopsite în verde și montate. Trecut după mulți ani după plecarea noastră pe acolo, le-am revăzut, cu satisfacția pentru lucrul bine făcut.

În vara anului 1962 am fost năpăstuiți de corpul de control financiar intern al ministerului care a descoperit că nu există un inventar al bunurilor. În consecință toți medicii și eram de acum cam zece, am fost cuprinși în comisii de inventariere și în loc să ne bucurăm de superba vară pe malul Răului Mare, ne-am epuizat lucrând până seara târziu la număratul cearșafurilor, saltelelor, pijamalelor, mobilierului pe care am reușit cu scandaluri să le stoarcem din bine păzitele magazii ale administrației, trebuind să ne convingem dacă realitatea "bate" sau nu "bate" cu documentele (în geneneral nu bătea). Menționez că directorul nostru locuia pe atunci într-o încăpăre cu grup sanitar, în pavilionul în stil elvețian de neurologie infantilă. Cel puțin o

dată pe lună fusese vizitat de părinții care soseau încărcăți cu alimente și alte bunuri. În mod constant în asemenea ocazii, ne-a căutat și ne-a rugat, fiind extrem de ocupat în alte părți ale țării, să ne ocupăm noi de "bătrânii" săi. Noi cazați inițial tot în acel pavilion, fiindcă veniserăm cu toată zestrea primită de la socrii mei, anume o cameră combinată depozitată în magazinele administrației unde a fost atacată de rozătoare, am amenințat cu plecare dacă nu ni se asigură locuință. Așa am ajuns într-unul din cele trei barăci construite de Crucea Roșie Internațională pentru personalul venit cu coreeni din Bucovina. Era un antreu de 1,5 x 1,2 metri în care era și un robinet și chiuvetă de tuci, o cameră de 3x4 metri și o bucătărie de 4 metri pătrați. Groaznic a fost numai un singur wc-u turcesc într-o clădire anexă, comună pentru toate trei barăcile unde locuiau peste 200 de oameni. Norocul nostru a fost că fiecare dintre noi, pe "secția" lui, a acaparat un w.c. proprietate personală. Astfel aici am petrecut primul nostru Crăciun. Domnul farmacist, fost spițer al orașului Hațeg, angajat la spital, a adus cu dânsul splendidul mobilier al spițeriei proprietate familie timp de trei generații. Mulțumită relațiilor sale, obținând după lupte grele prima de instalare, am putut cumpăra pe rate un mobilier de bucătărie (dulap, masă cu 4 scaune) astfel am pășit în viața noastră comună cu toate cele neapărat necesare. Dar mă abat de la tema acestei contribuții deci revin.

De A.M.C.P. (asistența mamei și copilului) răspundea în acei ani la minister D-na Dr. Maria Missir, de Păclîșa la început dr. Pompan (care a reușit să plece curând cu familia în Italia) urmat fiind de dr. Ursuleanu (care ironia sorții, afirma că: pentru ce faceți ar trebui să fiți plătiți cu aur, dar nu avem!) și în final în ultimii noștri ani la Păclîșa de dr. Petrescu. Una din figurile legendare cu un rol important în configurarea întregii rețele de neuropsihiatrie infantilă a fost doamna Tereza Pop, asistentă de ocrotire formată în perioada interbelică la școala fundației Rockefeller filiala București. Energică, pot spune înfiptă și băgăreață jucând pe toate registrele partidului muncitoresc român – evident o figură iritantă pentru ministrul sănătății pe atunci, s-a luptat intrând adesea în conflict cu inertele organe din minister pentru îmbunătățirea situației în unitățile nou înființate. Din păcate și era pentru ce. La sosirea noastră la Păclîșa situația nu a stat de loc pe roze. Cu excepția pavilionului nr.1. Secția de neurologie, azi ar fi numită pediatrie, condusă de directorul nostru, în celelalte două pavilioane cu trei nivele din multe, la sosirea noastră, deși iarna bătea la ușă, lipsa sticla din ferestre, multe paturi nu aveau saltele, cu cazarmament și echipamentul bolnavilor cronici, marea majoritate adulți murdari, neîngrijiți, zdrențuiți, în stare jalnică. Vesela din tablă turtită, linguri strâmbate, alimentație cantitativ poate suficientă dar de calitate execrabilă. Asta a fost motivul principal pentru care trioul Alexandrina și Stefan Kecskemeti și Mircea Lăzărescu, pe atunci doar medici stagiați de specialitate (titlul de doctor medic – aplicat cu o ștampilă pe diplomă doar mult mai târziu) a dus un război permanent cu administrația și sectorul tehnic în nici un fel interesați să risipească bunurile nou nouțe din bogatele magazii moștenite de la Crucea Roșie Internațională, ori ale dotărilor tehnice din atelierile spitalului. În schimb directorul nostru veșnic călător (dr. Lăzărescu adusesse de undeva o cărțuie cu titlul "Sile voiajorului" prilej cu care de numele său Vasile între noi s-a lipit porecla: Sile) s-a preocupat serios de dotarea bibliotecii unității.

Psihiatrii din acea vreme dispuneau pentru pregătire profesională de două volume litografiate la Institutul de Medicină din București cu puține referiri și la psihiatria copilului, apărute sub redacția doamnei profesor dr. Constanța Ștefănescu Parhon, fiica primului președinte al

consiliului de stat al Republicii Populare Române, Prof. Parhon (vezi” Medalion” Profesor dr. Constanța Ștefănescu Parhon” Anale... vol. 9).. Puținele publicații cu teme de psihiatrie și psihologie apărute înainte de instaurarea regimului comunist au fost proscrise. Funcționa pe atunci pe strada polonă din București într-un superb palat, Centrul de Documentare Medicală condusă de un inimos medic dr. Nicolau (în epoca Ceaușescu devenit ca multe alte comori de arhitectură interbelică ambasada nu mai știu cărei țări) de unde spitalul a fost abonat la 17 reviste de specialitate din toată lumea, de unde am obținut abonamente personale la reviste de specialitate franceze, elvețiene, britanice, iar biblioteca a fost dotată cu volume de specialitate de pedopsihiatrie, neurologie infantilă, pedagogie specială, dar fiindcă nu puteam concepe a învăța psihiatria și neurologia copilului și adolescentului fără un studiu aprofundat al patologiei adultului (nici în ziua de azi, aproape de sfârșitul carierei nu pot concepe de cât o singură psihiatrie cu subspecialități ca psihiatria infanto-juvenilă, gerontopsihiatrie, și sectoare specializate ca cea socială, etnopsihiatria, psihiatria militară, transculturală etc...) dar și tratate de neurologie și psihiatrie a adultului., încoronată de epocalul tratat în multe volume redactat de Bumke și Foerster în limba germană. Dar întreaga medicină a fost reprezentată de exemplu prin Excerpta Medica, Enciclopedia medico-chirurgicală franceză etc... nu lipseau nici volume și periodice ale psihanalizei la rândul lor proscrise de politicienii vremii.

La sugestia amintitei doamne Pop, după ce un funcționar al spitalului a fost bătut de un pacient, am compus un memoriu documentat cu care dânsa a obținut spor de pericolozitate și pentru personalul tehnic și administrativ din spitalele de profil. Mulțumită intervențiilor dânssei la foruri politice au luat ființă o serie de posturi pe schema de funcțiuni ale unităților de psihiatrie infanto-juvenilă apoi prin asimilare și în psihiatrie. De exemplu funcția de psiholog, la sugestia directorului nostru, dar și de instructor ergoterapie, respectiv terapie ocupațională după bombardarea ministerului cu zeci de memorii de exemplu din partea mea. După scurtă vreme s-a văzut necesitatea organizării unor forme de învățământ finalizate în deschiderea unei școli cu 10 clase deoarece după strămutarea bolnavilor cronici adulți și” adultizați” (este termenul cu care se circumscriau cazurile internate în copilărie și abandonate în unități și după ce deveneau maturi) cu echipament, cazarmament și mobilier pentru saloane complet, la recent înființatul Spital de Psihiatrie Jebel, Regiunea Timișoara, spitalul nostru s-a reconfigurat în pavilionul 2 lângă o secție de primire și triaj, unde stăteau într-o carantină toți pacienții nou internați din toată țara, la parter pe o aripă, aripa opusă cuprinzând farmacia și laboratorul. La etaj pe ambele aripi era secția neuropsihiatrie propriu zisă cu bolnavi cu epilepsie și tulburări mintale dar și altă patologie mixtă. Încă înainte de evacuarea pacienților cronici adulți, directorul nostru visător în felul lui a căzut victima unei capcane întinse de cei din capitală. Participasem și până atunci cu lucrări științifice în cadrul filialei U.S.S.M Hațeg prezenți aproape lunar profitând de bogata și variată cazuistică din toată țara, dar și de excepționala bibliotecă cu oferta nemaipomenită de bibliografie, chiar și la un Congres de Psihiatrie la București, cu prima prezența mea mai simandicoasă cu trei titluri despre schizofrenia la copil. Cu ocazia organizării la București a unei consfătuiri despre encefalopatii infantile, întotdeauna elegantul și fermecătorul nostru director a spus că aduce la consfătuire Spitalul Păclیșa, a fost sărbătorit ca cel mai vestit ctitor de neuropsihiatrie, cu regretul (ipocrit) pentru faptul că nu a prevăzut în structura unității sale și o secție de encefalopatii infantile. Încă în seara aceea am încercat să atrag atenția că asta e un fel

de capcană, pentru a accepta bolnavi cronici la vremea aceea investiți cu înfiorătorul calificativ de "nerecuperabili". Entuziasmul este entuziasm, așa că la etajul 2 al pavilionului curând a luat ființă secția de encefalopatii. În pavilionul 3, al nostru, la parter a luat ființă secția de nevroze conduse de soția mea, clubul bolnavilor cu televizor, bibliotecă pentru copii, mai târziu și un complex de terapie ocupațională la etajul 1 secția mea de psihiatrie băieți și la etajul 2 fete.

Cu timpul o parte din imensul complex alimentar, bucătăria, cofetăria, magaziile de alimente, și cantina unității s-a transformat în școala amintită mai sus, cu o direcțiune separată de unitate și un corp didactic pendinte de sectorul învățământ. Dar până atunci trebuie să menționez rezultatele luptei pentru umanizarea și modernizarea unității. Încă pe vremea chinului nostru legat de efortul corpului de control al ministerului de a obține o situație clară a inventarului, magaziile au fost deschise, ferestrele, ușile reparate, după teribilul eveniment cu bolnavului adult care și a prăjit ambele mâini și antebrațe în focarul unei teracote, sa pus problema unui sistem de încălzire centrală, vreo două ierni însă toate grurile de foc ale sobelor de teracotă au fost scoase pe coridor pentru a putea fi supravegheate. După ce s-a aflat de trecutul meu de felcer igienist și epidemiolog am primit sarcini și în această direcție. De altfel dintre cei în medie 10 – 12 medici care am lucrat acolo, majoritatea cu caracter tranzitoriu, cei remanenți ne-am împărțit sarcinile și în direcții diferite evident deficitare. Astfel soția mea s-a ocupat și de bolile personalului (erau peste 500 de angajați) și de problemele o.r.l., dr. Secăreanu care lucra la secția neurologie făcea și E.E.G. urile, eu mă ocupam de laborator și radiologie, dr.H.Schmidt se ocupa exclusiv de fizioterapie. De secția triaj s-a ocupat dr.Gh. Litinschi venit ca medic secundar, plecat o vreme la Spitalul Siret ca director, revenit să mă urmeze ca director înainte de a ajunge la minister. Nu peste mult timp, am suferit o dureroasă pierdere. Mircea Lăzărescu a plecat la Sanatoriul de Nevroze Săvârșin, unitate tot republicană cunoscută de mine din anul 5 de facultate cu ocazia unei vizite făcute la prietenului meu din pubertate, dr. Vladislav Alexandrescu (vezi "Figuri în ceață" Anale. Vol. IV-V.2010 care a avut prilejul după absolvirea Școlii Medii Sanitare în 1952 de a da admitere la facultatea de medicină. Și el a ajuns stagiar la absolvirea facultății în acel castel de care fusese deposedat în 1947 maiestatea sa regele Mihai I. Aflat pe valea Mureșului, localitatea făcând parte din Regiunea Arad pe când lucram la Sanepidul Regional a fost repetate ori vizitat de mine fiindcă era un focar de febră tifoidă (1953-55) în acei ani castelul servea ca Preventoriu T.B.C. pentru Ministerul Securității.

După ce tuberculoza a ajuns aproape eradicată (spre deosebire de zilele noastre) unitatea a fost cedată M.S.P.S. și a funcționat ca Sanatoriu de Nevroze. În 1959 când am fost în vizită era condus alternativ câte 6 luni pe an de un medic psihiatru de la Sibiu (numele îmi scapă acum, și de domnișoara dr. Sârbu ajunsă după mazierea profesorului Pamfil la Siret, profesor de psihiatrie la Cluj. Acum la începutul anilor 60 a fost condus de dr. Dan Arthur, unul din cei mai bine pregătiți psihiatrii din țară excelent pedagog dar handicapat de o paraplegie care l-a ținut în scaun pe roțile. Vorbitor de mai multe limbi, traducea opere princeps ale celor mai importanți psihiatrii de limbă germană, engleză și franceză și obliga tinerii colegi să dactilografieze și să multiplice textele traduse. Astfel am obținut lucrări valoroase într-un permanent schimb de materiale. În curând am aderat la acest colectiv inimos compus din doctorii Mircea Lăzărescu plecat de la noi din Păclișa, dr. Tavi Hanganu, soții Vica și Traian Lohan (ultimii așa de devreme plecați dintre noi). Dr. Dan Arthur care a reușit împreună cu mine la concursul de doctorantură

(vezi și "Figuri în ceață" l.c.) La Săvârșin s-au ținut consfătuiri cu un nivel academic înalt sub girul profesorului Pamfil așa că am devenit și eu un oaspete frecvent până la fulgerătoare desființare a Sanatoriului mutat la Spitalul de Psihiatrie Gătaia, Regiunea Banat. Am participat și eu la prohodul acestei unități transformate în castel de vânătoare pentru Ceaușescu. La Gătaia a fost numit ca director dr. Traian Lohan, iar bietul dr. Dan Arthur ne mai având condițiile de trai pentru gravul său handicap ș-a prăpădit curând. Dar Gătaia condusă de Traian Lohan sub girul dr. Stefan Stoessel, a continuat să mențină înaltul nivel al consfătuirilor științifice pe teme de psihiatrie și psihoterapie. Acolo am avut ocazia de a reîntâlni pe d-na Profesor Stefănescu Parhon, pe domnul profesor Vasile Predescu care au adus cu ei o pleiadă de somități din București. Dar revin la Păclișa, îmi aduc aminte de succesul directorului nostru în a obține un post de psiholog unde s-a angajat inițial o figură de poveste care la raporturile de gardă ne delecta cu halucinațiile percepute în timpul nopții. Cu timpul însă cât am lucrat acolo s-au perindat încă două psiholoage, și a fost angajat și un logoped. Acest lucru în timp ce conducerea de Stat și Partid a făcut tot ce era posibil pentru a lichida cam tot ce era legat de fenomenele psi deja amintite.

La doi-trei ani după ajungerea noastră la Păclișa am dorit să urmărim fără frecvență cursurile facultății de psihologie din Cluj. În mod normal, absolvenții de învățământ superior puteau fi admiși la asemenea forme de învățământ. Ne-am adresat decanului acestei facultăți, un tânăr agreabil care ne a interogat amabil, ne a spus că regretă dar nu ne poate admite dar ne propune să ne înscriem la facultatea de defectologie, după un concurs de admitere din istoria României și limba și literatura Română. Era evidentă intenția de a scăpa de noi așa că cu regret am renunțat. De altfel spre binele nostru deoarece nu cu mult timp după minirevoluția culturală în urma vizitei familiei Ceaușescu în China lui Mao și Coreea de nord al tovarășului Kim Ir Sen, ambele facultăți au dispărut. O bucată de vreme a lucrat la noi ca profesor de gimnastică medicală și cumnata unui cunoscut scriitor român fugit în streinătate, supusă la șicanele politice a rudelor de transfugi. Ea a fost vizitată de numeroase personalități din lumea boemei bucureștene, mi-aduc aminte de exemplu de Mișu Fotino. La directorul meu au venit în vizită atât personalități din țară, de exemplu cunoscuți interpreți de muzică clasică, dar și personalități din viața medicală. Îmi amintesc de exemplu de o somitate a neurologiei cunoscut în cercurile interbelice ale capitalei cu numele de "monșer", care apăruse cu un echipament de pescuit cum nu am văzut niciodată înainte, pe atunci încă nu era Ceaușescu la putere și nu s-a început distrugerea superbului Râu Mare izvorât în munții Retezat. În apele sale reci și rezezi, unii, mai isteți au reușit să prindă cu mână păstrăvi sau lipani. În fiecare dimineață complet echipat numitul "monșer" mergea la râu, se întorcea bineînțeles cu mâna goală până ce nu i s-a făcut milă directorului nostru care l-a delegat alături de dânsul pe fostul procuror semianalfabet al raionului Hațeg, angajat la noi în ceva sinecura la birouri, un pescar desăvârșit, care prindea un păstrăv cu mâna, îi despica burta, vedea ce avea în stomac, confecționa "muște" de același aspect, le înșiruia pe un fir și prindea la o singură aruncătură patru- cinci pești. La prima ieșire s-au întors cu un coș plin cu pește, monșer laudându-se că a reușit într-o oră să-l învețe pe însoțitor să pescuiască.

Aflând la Consfătuirea de Encefalopatii de existența Spitalului Păclișa, pe atunci doar conferențiar dr. Petre Brânzei, (unul dintre cele mai maiestose personalități ai psihiatriei,

autointitulat cu modestie doar medic șef de secție a Spitalului Socola- Iași (vezi "Medalion prof. Dr Petre Brânzei" vol. Citat) l-a trimis la noi pe distinsul dr. Cicerone Postelnicu vezi" Medalion dr. Cicerone Postelnicu" de prof. Dr. G. Cornuțiu. Vol citat) l într-un turneu de informare. A fost începutul unei calde prietenii. Mulțumită acestor vizite am luat contact cu numeroase alte personalități ai vieții medicale, între ele profesorul Victor Săhleanu care venea în fiecare vară la Păclișa stând cam o lună de zile, ocazie de lungi discuții. Era autorul a numeroase cărți, minte deschisă și interesată de tot ce a fost nou în medicină. Aceasta, pot spune părintească amicitie, a avut ca rezultat un schimb viu de informații.

După moartea lui Gheorghe Gheorghiu Dej, parcă atmosfera apăsătoare s-a mai risipit, devenise posibilă corespondența (desigur strict supravegheată) cu străinătatea. Astfel luasem legătură cu numeroase personalități din occident, bucuroase și interesate să afle ce fac tinerii din spatele cortinei de fier. Am primit astfel cărți, extrase din reviste care completaseră datele obținute prin amintitul Centru de Documentare Medicală. Astfel puteam să mă revanșez pentru cărțile trimise de Profesorul Săhleanu. Primisem împrumut de la profesorul Pamfil un manual de psihiatrie animală redactat de prietenul său Henry Ei. Cum crescusem între numeroase animale – pasiunea bunicii mele - am rămas fascinat de temă și cum în fereastra dintre moartea lui Dej și sus-amintita minirevoluție culturală s-a deschis o fereastră spre occident, am avut o vastă corespondență și cu Profesorul Bujtendijk și Konrad Lorenz familiarizându-mă cu etologia, dar și cu psihologia animalelor disciplină al cărui singur reprezentant în țara noastră a fost poetul Mihai Beniuc, bardul revoluției proletare.

În 1955 s-a reînființat doctoratul, prietenii mei dr. Pista Stoessel, dr. Mircea Lăzărescu și un conferențiar de psihiatrie de la clinica Profesorului dr. P.Brânzeu dr. Pirozinsky au devenit doctoranzii profesorului dr. Eduard Pamfil la Timișoara. Într-o vară am cunoscut pe noua promisiune a neuropsihiatriei infantile, aflată în vizită la directorul meu, pe simpaticul dr. Viorel Ghiran aflat de mai multă vreme în studiu la Praga, la prod. Fischer. Ulterior a devenit profesorul de psihiatrie infantilă la Cluj. Dar mai veneau în vizită și somități medicale din străinătate. Acest lucru punea pe jeratic" organele" de securitate de la Deva, reședința regiunii Hunedoara, care organizează tot ritualul vizitei. Profesorul de neurologie din Praga, Jan Lesny un domn desăvârșit ne-a vizitat și pe noi. Pe atunci locuiam deja la bloc (o altă poveste care va urma), ne-a cadorsit cu o cărțuție despre concepția lui privind dezvoltarea motorie a omului, și o carte (printre primele din lume) despre electroencefalograma la copil. După întoarcerea vizitei la Praga directorul nostru ne-a povestit cu entuziasm despre calitățile de ghid ale profesorului care l-a plimbat în tot universul muzical al lui Mozart, Smetana și Dvorak. Am avut după mulți ani ocazia de a-l reîntâlni în clinica sa de pe Plzenska în capitala fostei Cehoslovacii. Alt vizitator străin a venit cu soția sa, o distinsă doamnă dintr-o familie de hanseați din Hamburg, Profesorul Dagobert Mueller din Charite Berlinul de Est. Cu același ritual securist, vizita lui fusese pregătită amănunțit, totuși am reușit, vorbitor de limba germană, să îi invităm la noi acasă și să îi ducem la târgul de Sântămărie la Hațeg. Omul impresionat până la lacrimi, îmi relata că așa ceva nu mai văzuse din copilărie, el fiind originar de undeva de la granița Germaniei cu Olanda. Am întrebat mirat cum de, căsătorit cu o patriciană din Hansa, născut și crescut la granița cu Țările de jos, a ajuns la Charite din Berlinul de Est. Răspunsul m-a lămurit din plin. La scurt timp înainte de construirea odiosului zid al Berlinului în R.D.G. exodul medicilor înspre Vest amenința

sistemul medical estgerman cu pustiire (un exod poate mai masiv ca cel actual de la noi din țară). În această situație guvernul est-german a oferit condiții de muncă cu totul excepționale pentru medici tineri din Vest dacă se stabilesc în Est. Acest lucru însemna carieră universitară (interlocutorul meu a fost un tânăr simpatic) obținerea titlului de Profesor, locuință gratuită într-o vilă luxoasă, șofer cu mașină și un venit considerabil evident mai mare ca în Vest. Liber să circule și în Occident la consfătuiri și congrese, putând publica lucrări oriunde în lume, desigur Estul era mai avantajos ca loc de muncă față de Vest. Ce deosebire față de noi? Acest lucru e ilustrat clar de următoarele: la o lună după plecarea lor acasă primesc o invitație personală împreună cu soția mea semnată de Profesorul Leonhard conducătorul Clinicii de Psihiatrie Charite Berlin Est, la un schimb de experiență de 30 de zile. Depun cererea de pașaport la oficialitățile din Deva, ca după câteva zile să mă trezesc cu un simpatic vizitator care se prezintă ca colonel de securitate și care mă anunță că primesc oricând pașaport la o asemenea invitație, dar fără soția mea. Menționez că acest lucru se întâmplă la trei sau patru ani după construirea impenetrabilului zid al Berlinului. Pe atunci încă considerat dușman de clasă, am mulțumit pentru generoasa ofertă, spunând că niciodată în viață nu aș accepta să las soția mea ostatic acasă pentru o lună de călătorie în străinătate.

Dacă nu ar fi tema acestei contribuții psihiatria sub comunism, nu aș aminti și o primă asemenea lecție primită la invitația personală a profesorului dr. Gerhard Göllnitz personalitatea numărul unu al neuropsihiatriei infantile est-germane de la universitatea din Rostock în anul 1962. Acesta îmi propune participarea colegilor din România la o Societate a Neuropsihiatrilor infanțiști din țările socialiste. Înarmat cu propunere m-m deplasat la forul nostru tutelar, Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale. Sunt îndrumat spre șefa Psihiatriei Românești, amintita doamna Ștefănescu Parhon. Primit cu amicitie, ascultat cu atenție, îmi răspunde: Bravo băiete, dacă reușiți, luați-mă și pe mine cu voi. Întors la minister sunt întâmpinat cu ridicări de umeri. Totuși, îndrumat de un binevoitor spre O.N.T. acolo mi se spune clar: în cazul în care un grup de cel puțin 16 până la 20 de medici obțin un pașaport pentru Polonia (întâlnirea urmând a avea loc în orașul Szecczin), ca persoane fizice, puteți solicita un mijloc de transport auto. Am mulțumit și m-am întors la Păclișa scriind Profesorului din Rostock, secretarului inițiativei dr. Ottakar Kucera din Praga și Profesorului Polonez Bielikievitz de la Universitatea din Gdansk, organizatorul întâlnirii, câte o scrisoare de mulțumire balmăjind ceva confuz pentru scuză. După ani am aflat de la un amic, psihiatru de adulți că a fost pe acolo și a fost întrebat cum de nu am fost și eu cu ei. Mult mai încolo voi mai relata despre o pățanie asemănătoare după ce din dușman de clasă devenisem brusc membru de partid.